

Gıda sanayii-üretimi-ekonominin neresindedir?

SEKTÖRLER

A. TARIM

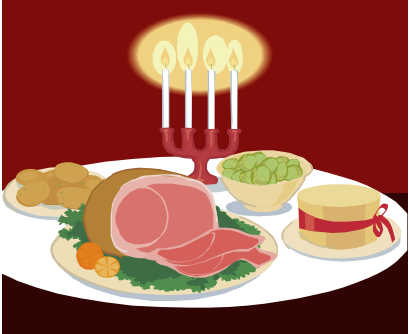
B. SANAYİİ

- Madencilik
- İmalat Sanayii
- Tüketim Malı

- Gıda, İçki ve Tütün Sanayii

- Ara Malı
- Yatırım
- Enerji, Gaz, Su

C. HİZMETLER

Gıda, içki, tütün ve tütün mamulleri **tüketim malı üreten sanayiler** grubundadır.

EKONOMİ İÇİNDE TARIM SEKTÖRÜ

Tarım sektörünü, yalnız bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetinde bulunarak ülke nüfusunun gıda ve diğer tarımsal kökenli ihtiyaç maddelerini karşılayan, ihtiyaç fazlasının da ihracatına olanak sağlayan bir uğraşı alanı olarak **görülmemelidir.**

Tarım ekonomindeki yeri ve ekonomiye katkısı:

- ✓ Nüfus
- ✓ işgücü ve İstihdam (2014 %21)
- ✓ Beslenme, Tarımsal Ürünlerin Yurt İçi Tüketimi
- ✓ Tarımsal üretim ve üretimin çeşitliliği,
- ✓ Tarımın Sanayideki Yeri (Sanayiye hammadde temini, sanayi ürünlerinin tarım sektöründe tüketilmesi),(Tarım ürünlerinin %25'i gıda sektöründe değerlendiriliyor)
- ✓ Milli Gelir (2014 %8,3)
- ✓ Ödemeler Dengesi (Gıda ile birlikte (+) katkı sağlama)

TARIM-GIDA SANAYİİ İLİŞKİSİ

- Gelişmiş ülkeler kalkınma sürecinde tarım-gıda sanayii entegrasyonunu sağlamışlardır.
- Tarım-gıda sanayii ilişkisi, içsel ve dışsal etkenlerden farklı düzeylerde etkilenmektedir.
- Tarım-gıda sanayii entegrasyonu özellikle de gelişmiş-gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerinde önemlidir.
- ❖ Gıda sanayileri, Hammaddesini tarımdan alan, tarımsal hammaddeye değişik hazırlama, işleme, muhafaza ve ambalajlama teknikleri uygulayan ve böylece dayanıklı ve tüketimi hazır hale getiren sanayiidir.

Gıda, içki, tütün ve tütün mamulleri **tüketim malı üreten sanayiler** grubundadır.

TARIM-SANAYİİ ENTEGRASYONU

ENTEGRASYON ŞEKİLLERİ

DIKEY
ENTEGRASYON

YATAY
ENTEGRASYON

DAİRESEL
ENTEGRASYON

Sözleşmesiz İlişkiler
Entegrasyon benzeri ilişkiler
Mülkiyete dayalı entegrasyon
Üretici kooperatifleriyle sağlanan ilişkiler

Bireysel işletmeler
Sermaye şirketleri
Kooperatifler
Sözleşmeli tarım

DÜNYADA TARIM-SANAYİİ ENTEGRASYONU VE UYGULAMALARI

- ❖ En yaygın tarım-gıda sanayi entegrasyon şekilleri sözleşmeli tarım ve kooperatifçiliktir.
- ❖ 20. yy da sözleşmeli tarım, tarım-gıda sanayii entegrasyonunda oldukça öne çıkmıştır.
- ❖ Sözleşmeli tarım, gıda sanayinin gelişmesine katkıda bulunmuştur.
- ❖ Gıda sanayi dünyada yetiştirici ve işleyici arasında sıkı ilişkileri başlatmıştır.
- ❖ AB gibi ülkelerde tarımsal üretim, işleme, pazarlama sürecinde dikey işbirliğinde kooperatifler ön plana çıkmaktadır.

TÜRKİYE'DE TARIM-GIDA SANAYİİ ENTEGRASYONU VE UYGULAMALARI

- ❖ Türkiye'de tarım-gıda sanayii entegrasyonun başlangıcı şeker sanayiinde -1926 yılı- görülmektedir.
- ❖ 1965 Sözleşmeli tohum yetiştiriciliği
- ❖ 1970 Salça üretimi için sözleşmeli domates yetiştiriciliği
- ❖ Türkiye Kalkınma Vakfı mısır sözleşmeli yetiştiriciliği
- ❖ Broiler, patates, kesme çiçek, süt vb. ürünlerde yetiştiricilik
- ❖ Tarım-gıda sanayii işbirliğine özel sektör işletmelerinde sıkça rastlanılmakta, yeterli düzeyde olmasa da tarım satış kooperatifleri, tarımsal kalkınma kooperatifleri ve Pankobirlik'te de görülmektedir.

RG., T. 26.04.2008, Sayı : 26858

SÖZLEŞMELİ ÜRETİM İLE İLGİLİ USÛL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİK

10 Kasım 2008 PAZARTESİ Resmî Gazete Sayı : 27050"
Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri

- MADDE 26/A- Tarım ve sanayi sektörünün entegrasyonunu sağlamaya yönelik tarıma dayalı sanayi girdisini oluşturan bitkisel ve hayvansal üretimin ve bunların işlenmesine yönelik sanayi tesislerinin yer alabileceği ve ilgili mevzuatı uyarınca öngörülen biyogüvenlik tedbirlerine uyulması şartıyla **Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayii Bölgeleri** kurulabilir.
- Bu bölgelerin yer seçimi, kuruluşu, imar planı onayı, faaliyeti, işleyişi ve denetimine ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık ile Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak yürürlüğe konulacak ayrı bir yönetmelik ile belirlenir."
- **Resmi Gazete Tarihi: 10.11.2009 Resmi Gazete Sayısı: 27402**
- **TARIMA DAYALI İHTİSAS ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ UYGULAMA YÖNETMELİĞİ**
- Geniş bilgi için Trakya kalkınma ajansı-tarıma dayalı sanayii bilgi notu-

İnşaatı Devam Etmekte Olanlar:
Amasya Suluova TDİ Besi OSB
Diyarbakır-TDİ Süt-Besi OSB
Şanlıurfa TDİ Besi OSB

Ankara / Çubuk Hayvancılık İhtisas OSB

Tüzel Kişilik Kazanmış Olanlar:
Eskişehir Beylikova TDİ (Besi) OSB
Yalova Çiçekçilik TDİ OSB
Kars Besi OSB
Elazığ Hayvan Ürünleri OSB
Denizli-Sarayköy TDİ OSB - Sera
Gaziantep Besi OSB

GIDA SANAYİİ: EKONOMİDEKİ ÖNEMİ

- Birçok sanayi dalını içinde bulunduran **gıda sanayii**;
  - Ürünlerinin yüksek katma değer sağlaması,
  - Sektörler arası çalışmanın çok yoğun olarak yapılabilmesine olanak vermesi,
  - Dış ticaret ve istihdam olanakları bakımından ülke ekonomisine çeşitli katkılarda bulunmaktadır.
- Özellikle tüketimi, yurt içi üretimle karşılamayı hedefleyen gıda sanayi;
  - Emek yoğun olarak çalışmakta ve
  - İstihdam sağlamada önemli bir sanayii dalı olarak görülmektedir.

TÜRKİYE'DE GIDA SANAYİİ

Gıda Sektörünün GSYİH İçindeki Payı	%19,2
İmalat Sanayi Üretimi İçindeki Payı	%14.1
İmalat Sanayi Sektörü Çalışanları İçindeki Payı	%13.7
Türkiye İstihdamı İçindeki Payı	%1.9
Katma Değer/Üretim Kıymeti	%31.1
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	110-130%
Dış Ticaret Dengesi	5-6 milyar \$
Üretim Kapasitesi (Milyon Ton)	186,4
İşletme Sayısı	40.000-65.000

Türkiye'de;

- ✓ Faaliyet gösteren her **100 firmadan 1,9'u**
- ✓ En Büyük **1000 Sanayi Kuruluşu** listesindeki **136 kuruluş,**
- ✓ En Büyük **500 Şirket** listesindeki **39 şirket,**
- ✓ En Hızlı Büyüyen **100 Şirketi** listesindeki **10 şirket** gıda alanında.
- ✓ Türkiye'deki **kayıtlı çalışan her 100 kişiden 2,5'i** gıda sanayi sektöründe çalışıyor
- ✓ Ödenen her 1000 TL'lik, **Kurumlar Vergisinin 19 TL'sini, Gelir Vergisinin 7 TL'sini,** gıda sanayi sektörü ödüyor
- ✓ Özel sektörde faaliyet gösteren firmaların **vergi öncesi karlarının %1,7'sini** gıda sanayi sektörü yapıyor.